

Ex quo intelligitur, fabulosa & commentitia esse quae in quibusdam apocryphis libris leguntur de Macario quodam Romano, & aliis tribus Monachis, qui cum omni studio sese ad investigandum Paradisi locum dedissent, peragratis longinquis regionibus, tandem ad ipsius Paradisi aditum pervenerunt; ab ejus tamen introitu prohibiti sunt, nec illuc accedere auri, horribili illa Cherubini custodia perterriti. Similiter commentitium est, aut saltem valde dubium & incertum, quod aliqui dicunt, nimirum locum Paradisi esse cognitum, & prope eum habitare aliquos populos; neminem tamen in eum penetrare posse, eo quod ex altissimo Paradisi monte magnum illud flumen quo irrigatur, tanto sensu monte magnum illud flumen quo irrigatur, tanto sensu ubi amplissimum quem facit lacum, ex quo quatuor illa a Moysse memorata flumina oriuntur, ut qui ejus palatris ripas accedunt homines, propter intolerabilem illum fontium praecipitantis fluxum, cames ab insania usque obsiderent, non secus ac de habitantibus ad Catadupa Nili proditum est.

DISPUTATIO III.

De statu naturae integrae.

HUIC usque diximus de statu innocentiae: nunc breviter agendum superest de statu naturae integrae, qui licet in primis parentibus cum statu innocentiae conjunctus fuerit, ab eo tamen distinctus fuit, postquam ab illo separati, ut patebit ex dicendis articulo sequenti.

ARTICULUS UNICUS.

Quid sit natura integra status, & quomodo differat a statu innocentiae?

1 Durandus in 2. dist. 28. quaest. 1. existimat naturam humanam integritatem, seu statum naturae integrae, nihil aliud dicere quam humanam naturam seu essentiam, cum omnibus facultatibus conaturaliter ex ea manantibus; puta corpus iuste magnitudinis, cum suis omnibus membris & organo, sanitate, ac viribus consentaneis; & animam cum suis omnibus facultatibus, tum organicis, nempe sensu, appetitu, & potentia moriendi; tum in organice, nimirum intellectu & voluntate, cum carentia peccati quoad naturam poens & culpae, ex quo infertur peccatum hominem in pura conditi natura, quin etiam in statu integrae naturae creetur.

2 Sed hanc sententiam, & modum explicandi statum naturae integrae committere reijciunt Theologi, afferentes hanc statum superaddere naturae his donis instructae, carentiam interioris dissidii & conflictus inter partem superiorem & inferiorem; subindeque pacem internam, seu perfectam subjectionem appetitus sensitivi sub rationali, quae in eo consistit, ut appetitus sensitivus sua operatione non preveniat imperium voluntatis, nec postquam operari coepit, prosequatur ea repugnante, sed pro ejus nutu & arbitrio applicetur ad suos proprios actus, qui passiones vulgo appellantur, quemadmodum facultas motrix ad motum progressivum. Unde Cajetanus 1. 2. qu. 109. art. 2. hujus secundi status ab aliis differentiam explicans, docet talem statum addere supra naturalia vigorem rationis, seu superioris partis animae; ad conservandum statum rationis in nullo distonum. Hunc autem vigorem dicit non esse naturae simpliciter, quia non fluit ex natura; nec simpliciter gratiae, quia ad nihil se extendit nisi ad bonum naturae rationali proportionatum, scilicet vivere secundum rationem; seu esse quodammodo gratiae, quodammodo naturae, pro quanto homo nunquam habet, nec habere potuit ex naturalibus hunc vigorem, sed ei advenit ex conjunctione ad justitiam originalem. Sicut enim cogitativa ex conjunctione ad intellectum melius operatur, quam intellectu absente, unde in homine (teste D. Thoma 1. part. quaest. 78. art. 4. in corp. & ad 3.) confert, componit, & dividit, ob assinitatem & propinquitatem ad rationem universalem, seu intellectum: ita natura rationalis, ex conjunctione ad donum justitiae originalem, praedictum vigorem habuit.

3 Integritas ergo naturae in tali vigore, appetitum sensitivum rationi perfecte subijcitur, formaliter consistit: nam licet sine ea natura nostra habere possit omnia quae conaturaliter exigit, atque adeo in aliquo sensu integra appellari; placuit tamen Theologis, significationem vocum libere instituentibus, hanc perfectionem vocare integritatem naturae. Et hujus impositionis hanc videtur esse rationem. Natura humana sine illo dono est quasi regnum in se divisum, affectibus nimirum partis inferioris ad diversa tendentibus: caro enim concupiscit adversus spiritum, & spiritus adversus carnem, ut ait Apostolus: unde perfectio quae hanc dissensionem seu divisionem naturae humane medetur, & a qua pacem & concordiam recipit, eam quasi

unire, perficere, & integrare censetur, ut convenienter in suis motibus & affectibus progredi possit; subindeque recte unio seu integritas naturae dicitur, & status qui per eam conluitur, status naturae integrae non incongrue appellatur.

Ex quo patet, statum integritatis naturae diversum esse a statu naturae pura; quia includit omnia quae ad naturam pertinent, & addit aliquid ei non debitum, nempe praedictum vigorem, appetitum sensitivum rationi perfecte subijcitur, ex quo fit quod illi status sint inter se separabiles, & quod homo in statu naturae pura sine dono integritatis creari poterit, ut disput. 6. ostendimus. Unde Pius V. & Gregorius XIII. hanc Michaelis Baji propositionem damnarunt: *Falsa est Doctorum sententia, primum hominem potuisse a Deo creari, & instrui sine justitia naturali.* Ubi per justitiam naturalem, donum integritatis aut originalem justitiae, quo Adam in sui exordio dotatus fuit, intelligebatur.

Liquet etiam ex dictis, statum naturae integritatis non includere essentialiter statum gratiae sanctificantis: cum enim subiectio partis inferioris ad superiorem sit effectus formalis ordinis naturalis, a forma ejusdem ordinis provenire potest.

An vero idem status a statu innocentiae seu originalis justitiae realiter distinguitur, dissensio & controversia est inter Theologos, aliis affirmantibus, aliis negantibus. Sed sententia affirmans videtur probabilior, & menti D. Thom. conformior; Nam S. Doct. 1. 2. qu. 109. art. 2. docet in statu naturae integrae posse hominem per sua naturalia velle, & operari bonum suae naturae proportionatum, non autem bonum excedens: At si integritas naturae & justitia originalis essent idem realiter, hoc non esset verum; nam cum justitia originalis sit donum superadditum naturae, quod per illam, aut ex vi illius fit, non sit per naturalia, aut ex viribus naturae, & cum probabilis sit, donum justitiae originalis esse idem realiter cum gratia sanctificante, ut ex supradictis disput. 1. art. 5. patet, probabile etiam est hominem justitia originali praeditum, posse velle & operari bonum superexcedens: Ergo juxta D. Thom. integritas naturae a justitia originali realiter distinguitur. Unde idem Doctor Angelicus 1. 2. qu. 91. art. 6. in corp. sic ait: *Item deservitur originali justitia, & vigore rationis: particula autem copulativa &, diversitatem significat, ut recte observat Cajetanus hic qu. 109. art. 2.*

Ratio etiam suffragatur: Nam status naturae integrae, ut diximus, formaliter constituitur per vigorem, appetitum sensitivum rationi perfecte subijcitur: At status innocentiae hanc quidem vigorem includit, aut supponit, sed praeter illum plura alia importat dona & privilegia, nempe immortalitatem, indolentiam, immunitatem ab omni errore & deceptione, & alia quae dispositione praecedenti exposuimus: Ergo status naturae integrae distinguitur a statu innocente per modum inclusi ab includente. Unde quantum in primis parentibus natura humana donum integritatis ex conjunctione ad justitiam originalem habuerit, subindeque statum naturae integrae, & status innocentiae, nunquam separati fuerint, sunt tamen invicem separabiles: potest enim communicari homini donum integritatis, absque originali justitia, & aliis donis & privilegiis ei annexis.

Dices D. Thomas 1. 2. quaest. 109. art. 2. & alii Theologi communiter, de status naturae integrae & innocentiae tantquam de uno loquantur: Ergo existimant illos non distinguere inter se realiter, nec posse ab invicem separari.

Sed nego Consequentiam: non enim ideo de illis tantquam de uno loquantur, quod putent eos non distinguere, sed quia inter se conjuncti fuerunt, & quia primi parentes non habuerunt donum integritatis, nisi ex conjunctione ad originalem justitiam: vel quia integritatem naturae latius accipiunt, ita ut non modo extinctionem formis, seu perfectam subjectionem appetitus inferioris ad rationem, sed etiam eam perfectionem quam primi parentes habuerunt ab originali justitia, & donis ac privilegiis eam concomitantibus, comprehendat.

Hunc statum integritatis naturae supponunt communiter Theologi non solum esse possibilem (quod videtur per se notum, cum nullam involvat repugnantiam) sed etiam datum fuisse primis parentibus in sua creatione: quod a posteriori colligitur ex eo quod Genes. 2. de illis dicitur, non vidisse se esse nudos, donec peccarent; id enim asseritur, non quod nuditatem suam sensu vidus non perciperent, sed quod de illa non erubescerent, quia motus inordinatus tunc non patiebantur: ut exponit Augustinus lib. 14. de civit. Dei cap. 17. his verbis: *Sicut scriptum est, nudi erant, & non confundebantur, non quia eis nuditas esset incognita, sed quia turpis nuditas nondum intrat; quia nondum membra illa prae arbitrium libido moverat; nondum ad inobedientiam hominis redegerant, sua inobedientia quodammodo caro testimonium perhibebat.* Item Bernardus serm. 2. de Annuntiatione, de primis parentibus ait: *Nonne contrarium legem invocaverat in membris suis, quos de non pudere corpora nuditatis? Tunc ego, inquit, eo quod nudus essem. Non sic, miser, non sic paulo ante timebas, non querebas scilicet, licet corpore nudus, sicut & modo, &c.*

DISPU.

DISPUTATIO IV.

De statu Naturae lapsae.

QUE de homine haecenus diximus, pertinent vel ad declarandum humanam naturam dignitatem & praestantiam, vel ad demonstrandam excellentiam & felicitatem ejus itatus, in quo Deus conditus a se hominem collocavit; haec autem disputatio luculentius ac funestum, & velut tragicum continet tanta felicitatis exitum, lapsum primorum hominum in peccatum, non ipsis tantum, aut in i vel multis gentibus calamitosum; sed cunctis hominibus quot sunt, quot erunt, quotque adhuc fuerunt exitiosum: Paucis vero de hoc statu in praesenti dicemus, quia exacta illius discussio spectat ad materiam de peccato originali, de quo ejusque effectibus fule in Tractatu de peccatis disput. 7. differemus.

ARTICULUS I.

Quodnam fuerit primum Actus peccatum a quo vitiatum & corruptum fuit hominis natura?

1 Sicut in 2. dist. art. 7. 2. censet primum Actus peccatum fuisse inordinatum uxoris amorem, non quidem concupiscentiam carnalis, quae nondum excitata fuerit in membris ejus, sed amicitiam benevolentiae conjugalis: eam enim stampo amore diligebat, quod esset propter eximia corporis & animi ornamenta, summe amabilem; quod unica esset mulier in toto terrarum orbe; quod sua esset uxor, ex qua prolem suscitaturus, totumque genus hominum propagaturus esset; quod sibi a Deo in sociam esset data, denique quod sua esset ex carne, ossibusque formata. Itaque nec delicias suas Adam contristaret, & parvipedem praecipitum Dei, & de fructu ligni vetiti, quem ipsi Eva obulerat, comedit. Cui sententiae favere videtur August. lib. 14. c. 11. de civit. ubi ait: „Credendum est, illum virum suae feminae, uni unum, hominem homini, conjugem conjugum, ad Dei legem transgrediendam, non tantquam vero loquentem credidisse seductum, sed sociali necessitudine parvum.“ Et lib. 11. de Genes. ad lit. c. 4. „Noluit (inquit) Adam Evam contristare, quam crederet posse sine suo solatio contabescere, si ab ejus alienaretur animo, & omnino illa interire discideret: non quidem carnis vitium concupiscentiam, quam nondum in membris suis senserat, sed animam quaedam benevolentiam, quae plerumque fit ut offendatur Deus, ut homo ex amico fiat inimicus.“ Nihilominus

2 Dico primo, primum Adami peccatum fuisse superbiam. Haec asserit aperte ex Scriptura colligitur: dicitur enim Eccl. 10. *Initium omnis peccati superbia.* Et Tobia 4. *In ipsa (scilicet superbia) initium sumptis omnis peccati.* Quae verba de primo Adami peccato, a quo omnis nostra perditio & peccatum originem trahit, intelligunt D. Augustinus 14. de civit. c. 12. D. Thomas 2. 2. qu. 163. art. 1. & D. Gregorius lib. 34. Moral. cap. 17. ubi haec verba Job: *Ipse est rex super omnes filios superbiae,* explanans, sic ait: „ut Leviticam iste, id est diabolus, in cunctis quae superbia dicta sunt, caeteris, sola se superbia percipit. Neque enim per tot illos vitiorum ramos creverit, nisi per hanc prius in radice putruisset; scriptum est enim: *Initium omnis peccati superbia:* per hanc enim ipse succubuit, per hanc se sequentem hominem stravit: eo etenim reio salutem non immortalitatis impetit, quod vitam suae beatitudinis extinxit.“

3 Eandem veritatem recte declarat Angelicus Doctor loco citato, ex ordine tentationis, quae Diabolus primis parentibus invasit: nam ut habetur Genes. 3. primum motum quod illis proposuit ad comedendum de ligno vetito, fuit inordinata sui excellentia, nempe, *Exiit scus Dei, &c.* quae est proprium obiectum superbiae; sciebat enim callidissimus hostis, nihil esse efficacius ad illorum appetitum excitandum obijci posse, ac talem excellentiam: adeoque recte deducitur, primos parentes hoc motivo fuisse primo elatos, & inde ad comedendum de ligno vetito processisse, per quam conditionem ipse diabolus tenens excellentiam, assequendam promiserat. Idque perspicue declarat Deus, cum ironice dixit Adamo: *Eccce Adam quasi unus es nobis factus est, scient bonum & malum:* haud dubie ipsum arguens expetite ab eo affectatorem divinae similitudinis. Unde Augustinus in explic. Psalm. 68. tractans illa verba, quae non rapui, tunc excocebam; ait, *primos parentes rapere voluisse divinitatem, & perdidisse felicitatem.* Item docet Bernardus serm. 1. de Adventu, his verbis: „Audistis, fratres, quid haec nocte lectum est in Elesia, dicente Domino, Principes tui invidioses, vel ut alia translatio habet, inobedientes, focii furum: revera enim Principes nostri, Adam & Eva, principia nostrae propagnis, inobedientes & focii furum, qui quod sibi Dei est, ferpentis, immo diaboli serpente consilio subripere tentant.“

Quod non ita accipiendum est, quasi volerint mutare naturam. Theol. Coetz, Tom. II.

turam, & ex hominibus Dei per essentiam fieri (alias in errorem & infidelitatem, priusquam in elationem & superbiam lapsi essent) sed quod optaverint fieri Dei per imitationem & similitudinem: idque duobus modis, ut docet D. Thom. loc. cit. art. 2. Primo quod ad scientiam boni & mali, ut scilicet per virtutem propriae naturae determinarent sibi quid esset bonum, & quid esset malum ad agendum; vel etiam ut per seipsos praecognoscerent quid sibi boni vel mali esset venturum. Secundo, quantum ad potestatem operandi, ut scilicet virtute propriae naturae operarentur ad beatitudinem consequendam. Unde Augustinus lib. 11. de Genes. ad lit. cap. 30. dicit quod *mentis mulieris intravit amor propriae potestatis, & quodam de se superbia praesumptio.* Et in Enchir. cap. 45. ait, quod per superbiam homo in sua potestate esse quam Dei potestate dilexit.

Non deest etiam efficax ratio ad veritatem nostrae conclusionis suadendam. Ut enim disputatione praecedenti declaravimus, in statu innocentiae omnia in homine fuere perfecte coordinata, ita ut unumquodque firmiter sub suo superiori contineretur, nempe corpus sub anima, appetitus sensitivus sub ratione, & ratio inferior sub ratione superiori, quamdiu ista sub Dei amore conservaretur; hujusmodi enim subiectio, & firmus ordo erat proprius effectus originalis justitiae, ex eoque fiebat ut appetitus sensitivus in nullum obiectum propenderet, nisi ex imperio rationis, nec similiter ratio inferior in aliquid tenderet, nisi iussa a superiori; atque adeo in tali statu omnes animi motus, sive prosecutionis, sive fuga, ab ipsa ratione superiori inchoari debebant; unde primum Adami peccatum debuit habere pro obiecto tale bonum, ad quod talis ratio secundum se afficeretur: At ratio secundum se non afficitur ad bona sensibilia (hoc enim munus est appetitus sensitivi, vel ejusdem rationis, ut a tali appetitu sollicitate, & ad ipsum depressa) sed solum afficitur ad spiritualia, in quibus excellentia rationalis naturae consistit: Ergo Adami peccatum fuit circa aliquod obiectum spirituale, sicutque revera inordinatus appetitus excellentiae in scientia, seu similitudinis Dei, subindeque actus superbiae, quae est amor inordinatus propriae excellentiae, illamque respicit ut proprium obiectum. Unde

4 Ad Augustini testimonia per sententiam Scoti adducta, dicendum est, S. Doctorem his locis velle quidem amorem inordinatum erga uxorem fuisse priorem in Adamo, quam esset aperta ejus superbia occulta; Nam lib. 14. de civit. cap. 13. contrarium his verbis docet: *Spiritus est autem iste defectus: quoniam si voluntas in amore superiori immutabilis boni, a quo illustrabatur ut videret, & accendebatur ut amaret, stabilis permaneret, non inale ad sibi placendum moveretur, nec ex hoc contabesceret & frigesceret; ut vel illa verum crederet dixisse serpenti, vel illo Dei mandato, uxoris praeponebat voluntatem.*

Dico secundo, Adami peccatum, ultra superbiam deformitatem, habuisse duplicem aliam malitiae speciem, videlicet inobedientiam & gale. Ita docet D. Gregor. homil. 10. in Evangel. ubi numerans deformitates & peccata, per quae a regione Paradisi discessimus, sic ait: *A regione etenim nostra, superbiendo, inobediendo, cibum veritatem gustando, ad secessimus.* Favet etiam D. Thom. 1. 2. qu. 83. art. 2. ad 1. ubi reddens rationem, cur peccatum originale, cum sit unum, aliquando in Scriptura pluraliter dicatur, ait illud vocari iniquitates & peccata in plurali, quia in peccato primi parentis, quod per originem traducitur, fuerunt plures deformitates, scilicet superbia, inobedientia, gula, &c. Idem habet qu. 4. de malo art. 8. ad 1.

Colligitur etiam ex Scriptura, quae asserit Adamum peccasse non solum peccato superbiae, sed etiam gulae & inobedientiae. Nam Genes. 3. dicitur: *Quia audisti vocem uxoris tuae, & comediti de ligno, ex quo praeceperam tibi ne comederes, maledicta terra in opere tuo, &c.* Et ad Roman. 5. *Per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi,* quod licet de inobedientia generaliter accepta, quae in transgressionem cujuslibet peccati includitur, explicari possit, convenientius tamen de inobedientia propria & speciali intelligitur, quia sic accipiuntur verba Scripturae in sensu omnino proprio, & nulla ratio nos cogit ab eo sensu recedere: unde ita hunc locum intellexit S. Thomas 1. 2. qu. 163. art. 1. ad 1. licet alibi de inobedientia minus proprie & generaliter accepta ipsum exposuerit.

Ratio etiam suffragatur: Adamus enim in primis propriam excellentiam ut finem & motivum primum inordinate appetit, deinde voluit id quod sibi proponebatur ut medium ad talem excellentiam habendam, nimirum non subijci divino precepto de non comedendo de ligno vetito, & tandem tale preceptum de facto violavit; & de fructu prohibito comedit. Ratione primi, ille actus fuit actus superbiae, cujus obiectum est propria excellentia sine debita mensura; ratione secundum, fuit ibi malitia specialis inobedientiae: haec enim consistit in contemptu & violatione divini precepti, ut expresse voluit: ratione tertium, idem actus constitutus est in specie gulae: quia cum preceptum esset de non comedendo, quilibet affectus

X

tale